

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ กับการใช้ภาษาต่างประเทศของคนไทย

วิภา กงกะนันทน์

เมื่อ พ.ศ. 2505 ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษทั่วประเทศจำนวนหนึ่งได้รับคัดเลือกให้เข้ารับการอบรมวิธีการสอน การใช้อุปกรณ์ช่วยสอน และการใช้เนื้อหาที่ทันสมัย ในหลักสูตร “in-service training” ของ SEAREP ซึ่งเป็นอักษรย่อของโครงการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีชื่อเป็นทางการว่า South East Asian Regional English Project โครงการนี้มีสำนักงานอยู่ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ถนนสุขุมวิท ในบรรดาครูเหล่านั้นซึ่งมีอยู่ประมาณ 25 คน มีข้าพเจ้าซึ่งขณะนั้นเป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษที่วิทยาลัยครูสวนสุนันทารวมอยู่ด้วย

วันหนึ่งในระหว่างการอบรม ข้าพเจ้าได้ทราบว่าคณะของเราได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จออกพระองค์เดียว เสด็จพระราชดำเนินมาให้พวกเราได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอย่างใกล้ชิด ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับคณะครู ตอนหนึ่งทรงมีพระราชดำรัสถามว่า

“เวลาสอน พูดภาษาอังกฤษหรือเปล่า”

เมื่อทรงถามนั้น เสด็จประทับยืนอยู่ตรงหน้าข้าพเจ้า ทรงถามคำถามเดิมซ้ำอีก ข้าพเจ้าทราบว่าจะต้องกราบบังคมทูลพระกรุณา

เมื่อทรงได้ยินข้าพเจ้ากราบบังคมทูลพระกรุณาว่าไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเวลาสอน ทรงมีพระราชดำรัสถามต่อไปว่า

“ทำไมล่ะ” ข้าพเจ้ากราบบังคมทูลพระกรุณาว่า

“ก็เพราะว่าเรามีภาษาของเรานี่แหละ” ทรงแยมพระสรวล รับสั่งด้วยความ มีพระเมตตาว่า

“ไม่ถูก รักษาดีอย่างนั้นไม่ถูก รักษาดีต้องรู้ภาษาต่างประเทศให้ดีด้วย จะได้เข้าใจคนต่างชาติได้ถูก แล้วจะได้อธิบายให้เขาเข้าใจเราได้ถูก”

พระราชกระแสนั้นเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าน้อมรับ พระราชกระแสเรื่องความสำคัญของการใช้ภาษาต่างประเทศมาเป็นหลักปฏิบัติ ในการทำงานนับแต่นั้นมาจนบัดนี้ เมื่อทำงานที่สำคัญข้าพเจ้าก็จะทำเป็นสองภาษา คือภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ เพราะเป็นภาษาที่ข้าพเจ้าพอมีความรู้จะสื่อสารได้ เพียงสองภาษาเท่านั้น

ในระยะที่เสื่อมลงจนนำเสนอภาพพระราชกรณียกิจต่าง ๆ นับจากวันที่ เสด็จขึ้นครองราชย์จนถึงวันที่เสด็จขึ้นสู่ภพเหนือสรวงสวรรค์ ข้าพเจ้าเกิดความรู้สึก ใคร่ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตอัญเชิญพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่ คณะครูสอนภาษาอังกฤษกลุ่มนั้นเมื่อ 55 ปีก่อนมาเผยแพร่ในวงกว้าง ด้วยความ รำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ เพื่อท่านผู้อ่านจะได้รับทราบแนว พระราชดำริอีกประการหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ พระมหากษัตริย์ผู้เป็นศาสดาแห่งการพัฒนาประเทศโดยธรรม ผู้ทรงปกป้องคุ้มครอง แผ่นดินไทยโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของมหาชน

ข้าพเจ้าเห็นว่าแนวพระราชดำรินี้คือปรัชญาการเรียนการสอนวิชาภาษา ต่างประเทศในทุกประเทศ ไม่เฉพาะในประเทศไทย คือสอนและเรียนให้รู้ภาษา ต่างประเทศดีพอที่จะ “เข้าใจ” คนอื่นได้ถูกต้อง และสามารถอธิบายให้คนอื่น “เข้าใจ” เราได้อย่างถูกต้อง ไม่ใช่สอนเพราะต้องสอน ไม่ใช่เรียนเพราะต้องสอบ ความ “เข้าใจ” ที่ถูกต้อง คือกุญแจสำคัญที่จะเปิดประตูไปสู่ความเป็นมิตร และ ความสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ในสังคมมนุษย์ ไม่ว่าจะแต่ละบุคคลจะพูดภาษาใดมาตั้งแต่ เกิดก็สามารถเรียนรู้ภาษาอื่นให้ดีขึ้นใช้งานได้ เพราะทักษะในการใช้ภาษาเป็นสิ่งที่ คนเราสามารถเรียนรู้ให้ชำนาญได้ เหมือนการว่ายน้ำ ขี่จักรยาน การขับรถ หรือ ขับเครื่องบิน ฯลฯ ซึ่งเป็นทักษะที่ไม่มีใครรู้มาตั้งแต่เกิด

เรื่อง “ความเข้าใจ” ของมนุษย์นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงถือเป็นปัจจัยสำคัญของความเจริญก้าวหน้า ทรงเคยสร้างความประทับใจเป็นอย่างมากให้นายริชาร์ด นิกสัน อดีตประธานาธิบดีแห่งประเทศสหรัฐอเมริกามาแล้ว

เมื่อครั้งที่ท่านประธานาธิบดีมาเยือนประเทศไทยเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2512 ท่านได้กล่าวสุนทรพจน์ความตอนหนึ่งว่าท่านเคยถามผู้นำประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชียเมื่อประมาณ พ.ศ. 2496 ว่าอะไรเป็นปัจจัยสำคัญของความเจริญก้าวหน้า ผู้นำหลายท่านตอบว่าพลังของกองทัพที่มักใช้แก้ปัญหาภายในประเทศ บางท่านให้ความสำคัญแก่การพัฒนาเศรษฐกิจ แต่คำตอบที่ประทับใจท่านประธานาธิบดีมากที่สุด คือพระราชดำรัสตอบของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ว่า

“สิ่งที่จำเป็นมากที่สุดเหนือสิ่งอื่นใด ไม่ว่าจะในเอเชียหรือที่ใดในโลก คือความเข้าใจ” (พลังแห่งแผ่นดิน นวมินทร์มหาราชา, 2548, น. 433) และความเชี่ยวชาญในทักษะการใช้ภาษาคือกุญแจสำคัญที่เปิดประตูไปสู่ความเข้าใจดังกล่าวแล้ว

ขณะนี้ในประเทศของเรามีความตื่นตัวในเรื่องความจำเป็นของการมีความรู้ภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้น จะเห็นได้จากหลักสูตรวิชาภาษาต่างประเทศทั้งประเทศทางตะวันออกและตะวันตก มีวิชาภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้นจากที่มีอยู่เมื่อ 50 ปีก่อน ซึ่งมีเพียงภาษาอังกฤษ/อเมริกัน ฝรั่งเศส เยอรมัน ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ขณะนี้มี จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ซึ่งกำลังเป็นที่นิยม และอาจจะมีภาษาอื่นๆ อีกโดยเฉพาะภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศในกลุ่มอาเซียน

เมื่อกองทุนหม่อมราชวงศ์อายุมงคล โสณกุล พิมพ์หนังสือชื่อ *ตาม่องล่าย (Ta Mong Lai)* ซึ่งเป็นชื่อนิทานพื้นบ้านของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ก็แปลนิทานเรื่องนั้นออกเป็นภาษาต่างประเทศถึง 7 ภาษา คือ อังกฤษ จีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน อิตาลีเลียน รวมภาษาไทยด้วย เป็น 8 ภาษาด้วยกัน เมื่อหนังสือออกวางตลาดเมื่อ พ.ศ. 2550 ก็เป็นหนังสือขายดีอันดับหนึ่งของศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยติดต่อกันเป็นสัปดาห์ ส่วนร้านไข่มพัสตร์ที่หัวหินก็ขาย

หนังสือนี้ได้อยู่เรื่อย ๆ แปลว่าต้องมีผู้ที่รู้ภาษาต่าง ๆ อย่างน้อยแปดภาษาในหมู่
นักอ่านย่านสยามสแควร์และนักท่องเที่ยวที่หัวหิน

ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่ได้ทราบว่าขณะนี้ มีสถาบันเอกชนที่เปิดสอนวิชา
ภาษาไทยในฐานะที่เป็นภาษา “ต่างประเทศ” ขึ้นในกรุงเทพฯ โดยมุ่งเน้นความ
มีประสิทธิภาพของทักษะการใช้ภาษาที่ใช้งานได้จริง ผู้เรียนคือชาวต่างประเทศ
ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย เช่น นักการทูต และนักธุรกิจ

ข้าพเจ้าหวังว่าพระราชกระแสเรื่องความรู้ภาษาต่างประเทศที่พระราชทาน
แก่คณะครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษที่พระตำหนักจิตรลดารัตนบุรี 55 ปีก่อน ที่ข้าพเจ้า
อัญเชิญมาด้วยความรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้นี้จะเป็นกำลังใจ
ให้ท่านที่มีหน้าที่เป็นผู้จัดการศึกษา ผู้ให้การศึกษา และผู้ศึกษาภาษาต่างประเทศ
ทำหน้าที่ของท่านอย่างมีความหมายมากขึ้น และเห็นวิถี “ทำความดีเพื่อพ่อ”
อีกวิธีหนึ่ง ซึ่งน่าจะมีส่วนช่วยส่งเสริมพสกนิกรไทยให้มีความรู้ภาษาต่างประเทศ
เป็นอย่างดี ใช้งานได้ดี สามารถเดินตามรอยพระยุคลบาทไปสู่ความเป็นสมาชิก
ที่มีประสิทธิภาพของประชาคมโลก และมีศักยภาพพร้อมที่จะเป็น “ผู้นำ” หรือ
“ผู้ตาม” ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2548). *พลังแห่ง
แผ่นดิน นวมินทรมหาราช*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.